

Plac Dworzysko

Plac Dworzysko

Pierwotnie Dworzysko było rynkiem miejskim. W 1700 r. wybudowano tutaj studnię o głębokości 11 m i średnicy 2,5-3 m. W XIX w. Dworzysko było miejską dzielnicą żydowską. Żydzi wówczas stanowili połowę populacji miasta. Istniała tu synagoga przy ul. Strażackiej (zamieniona na remizę strażacką) i przy ul. Piekarskiej (dawniej Bożniczej, zamienionej dziś na piekarnię). W 1941 r. utworzono na Dworzysku getto. W 2011 r. przeniesiono tu z Rynku Głównego pomnik Tereski Kosibianki, która jest symbolem walczących kobiet w obronie miasta. Obecnie na placu handluje się artykułami rolno-spożywczymi i rękodziełem, przez co plac zyskał sobie miano „Rynku maślanego”.

Getto żydowskie

W drugiej połowie XIX w., w związku z dynamicznym rozwojem miasta i szybką industrializacją masowo zaczęli napływać do Gorlic żydowscy przemysłowcy i bankierzy, a wraz z nimi kapitał. Stopniowo ludność ta zaczęła skupiać się wokół placu Dworzysko i przyległych do niego uliczek. Z ulic Piekarskiej, Blich, Garbarskiej wraz ze wspomnianym Dworzyskiem z czasem powstała odrębna religijnie i etnicznie dzielnica miasta.

Do 1939 r. połowę społeczności naszego miasta stanowili Żydzi. Wraz z wybuchem II wojny światowej część gorlickich Żydów uciekła na wschód, na ziemie zajęte przez Związek Radziecki.

W październiku 1941 r. Niemcy utworzyli na terenie Gorlic getto, składające się z dwóch

części: rejon Dworzyska i rejon Garbarni. 17 sierpnia 1942 . rozpoczęto ostateczną akcję likwidacji Żydów gorlickich. Poprzedzono ją mordami mającymi sterroryzować żydowską społeczność i przygotować do transportu do obozu w Bełżcu, gdzie zostali zamordowani.

W 2012 r. na skwerze przed dawną synagogą, u zbiegu ulic Krzywej i Strażackiej, odbyła się uroczystość odsłonięcia tablicy upamiętniającej zagładę gorlickich Żydów. Śladami dawnej obecności żydowskiej w Gorlicach są też dawna bożnica (dziś piekarnia) na rogu ul. Piekarskiej i Cichej oraz cmentarz żydowski przy ul. Stróżowskiej.

Dawna bożnica (dziś piekarnia) na rogu ul. Piekarskiej i ul. Cichej

Duża Synagoga (Piekarska 3) została wzniesiona pod koniec XIX wieku w miejscu, gdzie pierwotnie znajdowała się drewniana synagoga zbudowana pod koniec XVIII lub na początku XIX wieku (spłonęła w 1847 r.). Położona jest w północno-zachodniej części miasta przy ul. Piekarskiej, która wybiega w kierunku zachodnim z pierzei rynku.

Pierwotnie synagoga złożona była z dwóch członów: kwadratowej, jednoprzestrzennej męskiej sali modlitwowej i przybudówki piętrowej z przedsionkiem na parterze i galerią dla kobiet na parterze.

W czasie I wojny światowej, w 1915 roku budynek uległ licznym zniszczeniom. Podczas II wojny światowej, po likwidacji getta w Gorlicach Niemcy zdewastowali wnętrze synagogi zamieniając budynek na stajnie. Po wojnie użytkowano go jako magazyn. W 1967 r. został adaptowany na piekarnię, która mieści się w nim do dnia dzisiejszego. W trakcie adaptacji przebudowano gruntownie wnętrze, m.in. nadbudowano strop nad salą mężczyzn, przemurowano okna i drzwi. Zniszczono przy tym pozostałości fasady i wnętrza.

W fasadzie budynku wbudowana jest tablica upamiętniająca martyrologię Żydów gorlickich w czasie II wojny światowej.

Dawna bożnica na rogu ul. Strażackiej i ul. Krzywej

Synagoga w Gorlicach przy ulicy Strażackiej i Krzywej została zbudowana po koniec XIX wieku z inicjatywy jednej z grup chasydzkich w mieście. Podczas II wojny światowej hitlerowcy zdewastowali wnętrze synagogi. Po zakończeniu wojny budynek został przebudowany na remizę strażacką. Pierwotnie synagoga miała charakter eklektyczny. Złożona była z dwóch członów: kwadratowej, jednoprzestrzennej Sali męskiej oraz parterowego skrzydła bocznego przy ul. Strażackiej. Bryła i wystrój elewacji została całkowicie przekształcona w związku z adaptacją budynku na remizę. Budynek popadł w ruinę i został rozebrany w 2016 roku.